

Verslag van de EOA/NIFERT-bijeenkomst op 27 juni 2017 te Hoog Soeren (gem. Apeldoorn)

Doelgroep: predikanten, voorgangers, en leidinggevendenden (ambtsdragers/oudsten) van kerken en gemeenten in Apeldoorn.

Thema: Gezond leidinggeven aan de gemeente van Christus
(Wat is de menselijke stem en wat is de stem van de Geest?)

Methodiek:

1. Handreikingen door Prof. Dr. Kees van der Kooi, hoogleraar systematische theologie aan de VU te Amsterdam.
2. Uitwisselingen van ervaringen vanuit de praktijk aan de hand van drie vragen.

Jacqueline Rijken van Olst, de voorzitter van het EOA, opende de bijeenkomst. Ze heette iedereen welkom, legde uit waarom juist de EOA een bijeenkomst als deze organiseert en lichtte kort toe wat de EOA is (meer info kreeg men via een foldertje op de stoelen)

Ze las voor uit Joh. 14 en ging voor in gebed, waarna we zongen de eerste twee coupletten van het lied *“Wat zijn de goede vruchten.”*

Arjan Plaisir, voorganger van de missionaire PKN-gemeente De Fontein in Apeldoorn, leidde Prof. Kees van der Kooi in; hij typeerde hem als iemand die met één been in de reformatorische wereld en met het andere been in de evangelische wereld staat. Hij zoekt graag de verbinding tussen die twee, ook qua theologie.

Gezond leidinggeven aan de gemeente van Christus

Prof. Kees van der Kooi. De thematiek van “Gezond leidinggeven aan de gemeente van Christus” wilde hij niet zozeer als een deskundige bespreken maar, in navolging van Henri Nouwen, als een vriend die wat gedachten daarover wilde delen. Predikanten en voorgangers kunnen zich soms/vaak in een eenzame positie voelen. Het dan onder elkaar kunnen bespreken van wat je ter harte gaat is als een verrijking voor henzelf, de gemeente en de theologie.

De gedachten van Van der Kooi cirkelden rond drie thema's:

1. Van wie is de gemeente?
2. Welke structuur kent je gemeente?
3. Hoe leidt God?

Lees verder

Van wie is de gemeente?

De gemeente is van Christus. Dat geeft zowel inspanning als ontspanning. Wij mogen in die gemeente werkzaam zijn, maar zijn niet de laatst verantwoordelijke. De kudde is van Hem, wij mogen deze weiden/hoeden.

Het boek Handelingen is wat dat betreft een heel leerzaam bijbelboek, waarin we zien hoe onder anderen Paulus goed moet luisteren naar de Heilige Geest om te weten hoe te handelen in de overgang van een Palestijnse omgeving naar een Hellenistische. De centrale tekst hierbij is Handelingen 20: 28: *“Zie dan toe op uzelf en op heel de kudde, te midden waarvan de Heilige Geest u tot opziensers aangesteld heeft om de gemeente van God te weiden, die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed.”*

Welke structuur kent de gemeente?

Welke structuur een kerk ook heeft, een presbyteriale, congregationalistische of een mengvorm, de centrale vraag moet zijn “Hoe leidt God daar? Wordt de stem van de Heilige Geest gehoord?”

Hiërarchisch

Met name de Rooms-Katholieke Kerk wordt hiërarchisch geleid door een bisschoppelijke structuur aangestuurd vanuit Rome. Ook in Nederland is dat merkbaar. Een duidelijk voorbeeld hiervan is in Apeldoorn te zien. Daar worden op gezag van kardinaal Eijk alle kerken gesloten op één na.

De Lutherse kerk in Duitsland kent tot op zekere hoogte ook deze bisschoppelijke structuur in de vorm van de superintendent.

De protestantse kerken lijken een mengvorm te hebben: hoe bepalend is een synode? In de PKN is verzet tegen een hiërarchische structuur. De door de media in 2016 gesuggereerde figuur van een “bisschop” in de PKN is niet gerealiseerd. Dat zou geen recht doen aan de bestuursvorm van de PKN. De vrije groepen en de pentacostale groepen, in naam congregationalistisch, zijn vaak feitelijk ook hiërarchisch. Leaders daar vertonen vaak bisschoppelijk gedrag: hun stem is de stem van God. God heeft hen geroepen. God heeft hen iets geopenbaard.

Congregationalistisch

Bij de protestanten is er veel onzekerheid over hoe God leidt. Het is in twee opzichten een precare aangelegenheid: het is kostbaar (d.w.z. waardevol) en ook risicovol/kwetsbaar.

Om de stem van God te kunnen horen, moet je de onderscheiding der geesten hebben, of zoals Paulus het aan de Kolossenzen schrijft: *“Daarom houden wij niet op, vanaf de dag dat wij het gehoord hebben, voor u te bidden en te smeken dat u vervuld mag worden met de kennis van Zijn wil in alle wijsheid en geestelijk inzicht, zodat u wandelt op een wijze de Heere waardig, Hem in alles behaagt, in elk goed werk vrucht draagt en groeit in de kennis van God”* (Kol. 1: 9 en 10).

Dat vereist een verborgen omgang met God, die persoonlijk en gemeenschappelijk, actief beoefend moet worden. God loopt met ons mee, met ons gebed (concurus). Hij staat zelfs niet buiten waar wij falen. Het “Onze Vader” geeft duidelijk aan: *“Uw wil geschiede”*. De Heere God blijft de baas. De bondsraadspreuk van Bern geeft dit kernachtig weer: *“Door de verwarring van mensen heen en door de voorzienigheid van God wordt Zwitserland geregeerd”*. Wij kunnen de werkelijkheid niet bevatten. Het is voor ons niet berekenbaar.

De klassieke gereformeerde theologie heeft altijd als twee vaste pijlers gehad: Woord en Geest. Het Woord is vast: de bijbel, de preek, de medechristenen. De Geest omspeelt dat. Wij zijn vaak te individualistisch. De gemeente is het speelveld van de Geest. Wij moeten alert zijn op wat God wil doen, wil laten zien.

Er zijn tien seinpalen:

1. Het Woord van God.
De Heilige Geest brengt ons bij het Woord van God: de gezonde leer. Dat kan via de verkondiging, en via een droom?
2. De omstandigheden.
Het boek Handelingen is hier een duidelijk voorbeeld van. De apostelen moesten het evangelie vertalen vanuit de Joodse wereld richting de Griekse wereld. Dat was een spannende tijd met veel strubbelingen. Hoe moest men destijds bijvoorbeeld omgaan met de Griekse weduwen die zich achtergesteld voelden bij de anderen?
Voor onze tijd gelden er andere vragen als bijvoorbeeld: hoe gaan wij om met vluchtelingen, allochtone wijken, digitalisering? Hoe spreekt God hier?
3. Het doel van het Evangelie altijd in het vizier houden.
4. God leidt ons door de gemeenschap.
5. De Heilige Geest is de grootste vriend van christenen.

6. Woorden van wijsheid. In Handelingen 6 zie je dat Stefanus die ontvangen had.
7. Onverwachte ontmoetingen.
8. Keuzes maken.
9. Luister naar je critici.
Juist oppositie zet je aan het denken, maakt je scherp bewust van de gezonde leer (Gods Woord). Paulus en Petrus waren het ook niet altijd met elkaar eens.
10. Geeft de tijd de kans (Raad van Gamaliël).

Uit de groepsgesprekken

Vraag 1

Kunt u vanuit uw eigen werk in de gemeente een of twee ervaringen aanwijzen van leiding van de Heilige Geest? Wat was daarin kenmerkend?

Enkele antwoorden.

- Ik heb in mijn leven als predikant leiding mogen geven aan het ontwikkelen van een missionaire gemeente vanuit een opbouwmodel.
Achteraf heb ik gezien dat ik als bedenker werkzaam mocht zijn binnen het krachtenveld van de Geest. Dat is te vergelijken met een magnetisch veld. Als gevolg van geloof en gebed werkt de Heilige Geest, als een magneet die mensen en dingen met elkaar verbindt in het kader van opbouw van het Koninkrijk van God. Haal je de Heilige Geest, als magneet, weg, dan ontstaan er weer losse deeltjes.
Concreet betekende dat voor mij dat de Heilige Geest, d.m.v. geloof en gebed personen samenbracht die zich met hun eigen kwaliteiten wilden inzetten voor in dit geval het meedenken aan het ontwikkelen van een opbouwmodel voor de missionaire gemeente opbouw model.
In moeilijke tijden ontving ik weleens een droom die mij aanmoedigde verder te gaan (ik liep op een zandpad naar boven met een schroefje in mijn hand). Ik heb ervaren dat stilte de zendtijd van de Heilige Geest is. Ik probeer altijd in gesprekken geen dialoog, maar een trioloog te voeren: één oor bij mijn gesprekspartner, één oor bij God.
- In mijn leven heeft de Heilige Geest mij zowel bemoedigd als vermaand als ik God weer eens voor de voeten liep of afvroeg waarom 'dit nu weer moest gebeuren'. Bijvoorbeeld, het gezonden worden naar weer een andere gemeente, terwijl ik een gezin met acht kinderen had. Die vermaningen gebeurden soms door mensen, maar ook door (bijbelse) gedachten die nadrukkelijk in mijn geest opkwamen, waardoor ik weer rust kreeg of deemoedig werd.
Levenslessen van een oude zending die in Brazilië heeft gewerkt:
 - Laat jouw systeem niet Mijn leiding overnemen (ik wilde iemand die zich wilde laten dopen, eerst catechisatie geven).
 - Ik heb jou geroepen, zegt God, dus als ik je ergens heen zend, ben ik daar verantwoordelijk voor. Dus, ik zorg voor je. Jij moet slechts volgen. Wandel met Mij.
 - Ik zit achter mijn bureau en weet wat ik moet doen, maar ook wat ik niet moet doen. Ik moet blijven bij de gaven die de Heer mij gegeven heeft. En... ik moet niet alles tegelijk doen.
- Voor het starten van een missionaire gemeente in Apeldoorn hebben we eerst nadrukkelijk gebeden om Gods leiding hierbij. Daarna zijn we met ons team stappen gaan zetten en hebben we uit de omstandigheden stap voor stap conclusies getrokken dat we op Gods weg waren en weer biddend vervolgstappen gezet.

- Bij het voorbereiden van een preek komt er zomaar een lied in mijn gedachten en beide passen zomaar bij elkaar. Zo werkt de Heilige Geest. Als je van de voorbereide preek “afwijkt”, merk je vaak dat je juist dan mensen raakt. Kennelijk werk van de Heilige Geest ter plekke.

Vraag 2

Wat zijn de feitelijke structuren waarlangs in uw gemeente wordt beslist? (kerkenraad/oudsten, predikant, voorganger, een paar gemeenteleden, profetische woorden, gemeente)

- VGE: de gemeentelijke vergadering beslist uiteindelijk op voorstel van de kerkenraad. Er zijn twee vergaderingen per jaar.
- Geref. Gem: de kerkenraad leidt. Er zijn wel ledenvergaderingen voor ingrijpende beslissingen. Daar is ook een landelijk verband voor.
- Spade Regen: Het kerkbestuur en de voorganger beslissen samen. Er is elke twee maanden een ontmoeting. Er is een president in Europees Verband die een duidelijke rol heeft.
- Thuisgemeente: Een keer per twee maanden is er een bestuursvergadering.
Een keer per jaar is er een gemeentevergadering
- PKN Formele besluitvorming via kerkenraden, kerkrentmeesters, diaconie en classis en synode; er zijn diverse varianten van lokale autonomie; er zijn ook veel relatief informelere activiteiten en besluitvorming (met meestal een directe of indirecte rol van ambtsdragers). Er zijn zo nu en dan speciale raadgevingen/vergaderingen van gemeenteleden.

Vraag 3

Een goede leider organiseert zijn eigen tegenspraak. Hoe heeft u in uw omgeving de tegenspraak georganiseerd?

- De randvoorwaarde voor kritiek is dat die - goed verwoord - via de kerkenraad geventileerd wordt. Zo geef je de critici wat verantwoordelijkheid. Die geluiden komen dan vanzelf bij de predikant terecht. Via kerkenraad is kritiek dus acceptabel, daarbuiten niet. Voorkom dat mollen ondergronds gaan.
- Accepteer kritiek. Accepteer pluriformiteit. Praat met elkaar en kom dan tot een middenweg.
- Als kritiek tot fractievorming leidt dan moet je je op een positief iets richten. Denk aan het model van Handelingen 15: Het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht Dan brieven sturen naar de gemeente(n). Bij ‘harde’ fractievorming kunnen de wegen zich helaas soms scheiden.

Wat uit de plenaire bespreking naar voren kwam:

1. Hoe moet je omgaan met de verwarring die voortkomt uit het volgende. Aan de ene kant lees je “De Geest zal in alle waarheid leiden”. Aan de andere kant de vraag “wat is waarheid?”
Probeer een beetje op afstand te kijken hoe het met de bruid (de kerk) wereldwijd gaat. Wereldwijd heeft de kerk zich verenigd rondom de apostolische geloofsbelijdenis. Het geloof in Christus is daarbij beslissend.
Kijk ook in de kerkgeschiedenis:
 - In de Reformatie hebben we de hand van God gezien.
 - Die reformatie heeft ook zijn goede doorwerking gehad in de R.K. Kerk: Het Concilie van Trente was ook een soort van reformatie in de R.K. Kerk (sinds die tijd zijn er geen Renaissance-pausen meer geweest)

- Het Tweede Vaticaans Concilie heeft inhoudelijk veel van de Reformatie overgenomen.
- De huidige paus is zéér Christocentrisch.

Het is zeker geen symfonisch geluid binnen het Christendom, maar Christus is wel de Heer. Worstelingen binnen het Lichaam van Christus zijn er vanaf het begin al geweest. Lees daarvoor het boek Handelingen.

Onderschat ook de geestelijke strijd niet. De duivel, de heer van de duisternis, probeert nog van alles. Denk aan de verzoeking van Jezus in de woestijn. Zoon van God? Jij? Denk aan de worsteling van de Heere Jezus zelf met het Zoon van God zijn in zijn eigen leven. Hij vroeg in Gethsemané: kan het niet anders?

2. Hoe kun je op een goede manier de gemeente leiden?

- Praat met gemeenteleden, dan weet je wat er leeft. Een herder moet goed luisteren.
- Zorg voor een goede leer. Een leraar moet iets van God kunnen doorgeven, bijvoorbeeld:
 - volg een postdoctorale cursus,
 - zorg voor bijbelkringen in de gemeente,
 - zorg voor gesprekskringen rondom een goed boek (ook al neemt daar maar 3% van de gemeente aan deel, het sijpelt wel door)
- De dogmatiek van Van der Kooi en Van den Brink is een juweel van een boek, aldus een van de aanwezige predikanten: een aanrader voor elke leidinggevende in de gemeente.

3. Wat geven wij, als Christelijke minderheid, door aan de samenleving?

Opvallend is dat er nu meer Christocentrisch wordt gepreekt dan 30 jaar geleden. Kerken zijn meer met de bronnen bezig dan 10 jaar geleden. Het lijkt op een 'back to the basics'. De theologiestudent is ook geloviger dan 10 jaar geleden. De gebedsruimte voor moslims aan de VU zet christenstudenten aan het denken (a blessing in disguise).

Goede theologie is erg belangrijk. Hoe meer Christocentrisch, des te beter zal het gaan. Mensen moeten kleur bekennen. De droom van zich als kerk aan te kunnen sluiten bij de cultuur van de meerderheid van de Nederlandse bevolking is vervlogen. We zijn nu een minderheid, zij het wel een belangrijke minderheid. Laten we onze stem duidelijk laten horen. Getuig van Christus. Let wel, jij bent niet Christus. Luister vooral goed. De Geest kan vreemde wegen bewandelen.

De middag werd met gebed afgesloten door Jan van Dijk (EOA), waarna het lied "*Wij leven van de wind*" gezongen werd.

Peti van Maldegem-Luteijn
Apeldoorn, 3 juli 2017